

מסורת הש"ס

(א) שנת ת, (ב) ט, (ג) פ"ח:
ברשות אמת, או: ברשות
הימין, (א) כ"ה: (ב) ביה,
ד' א"ר בלגמל ד' (מ"מ).

והוא נהנון לנשות בעיקרו. הלך למטה מי' עירוב עירוב דמלי
נפיק ליה חוץ לד' אמותיו כמה דבעי ולמשקליה ואיתמיה (א) פחות
מד' אמות עד לתוך ד' אמותיו ואע"ג דמשוין להו ניהליה רשות
היחיד לגבי קניית עירוב להקל לאו רה"י גמורה היא שלא יוכל להציא

מחוזה להן לתוכן דהא לאו מחילה

איכא ולא חילוק רשות איכא ומאן קא
משוי להו בית עירוב הוא דמשוי להו
וכי איכוון בצית דהיתר איכוון ולא
לשויה צית דאיסורא. למעלה מי' אין
עירוב עירוב דהא כי נפיק ושקליה
מיייתי מרה"י לה"ר ולקמן פריך הא
אי צעי מיייתי ליה דרך עליו: ומאי
למעלה ומאי למטה. בדבר הנוטה
שזה הוא ואי למעלה אית ביה למטה
ליה ציה ולא שייך ציה לשון מעלה
ומטה ולא שון גובה ומנוך והכי
איבעיא ליה למימני נתנו צאלין גובה
י' אין עירוב עירוב אין גובה עשרה
עירוב עירוב ומדמי מעלה ומטה
משמע דוקוף ויכול להניח למעלה
גובהו או למטה ציפולו: דהדר
וקף. צמט נטייתו ומשכחת ציה
מעלה ומטה צוקיפתו כגון דנטייתו
כולה למטה מי' דאי למעלה מי' לא
משכחת צוקיפתו מעלה ומטה: והא
אי צעי מיייתי ליה דרך עליו. כי הוי
חוץ לד' אמות נמי ולמעלה מי' כיון

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזהו
מתכוון וכו' ואיתיה
פירו' פחות מד' אמות
בל"ל ומד"א עם דניור
הקודם: (ב) ד"ה והא לא
צעי וכו' לדיקע רה"י הוא
והכי יובל: (ג) ד"ה נתנו
בלכלה וכו' לפיכך נכתב
בספריים (והו גרסי' וכו'
אסורים) ת"מ"ג ו"ב ס"א
אין הו: (ד) תוס' ד"ה
וכללה וכו' אם למטה הוי
רוחב שלשה כ"ל' מית
כותל נמקם: [והגר"ע ז"ל
גם רוחב קר' שלשה:]

רבי ניסים גאון

לימא קסברי רבנן צדיין
אסורין. איתח במסכת
שבת בפרק מי שהשחיב
לו ברבן. דהרינן בה
בבבדי בהמה צדדי אין.
אי כאלו עצמו וכבהמה
עצמה דאמר ואסור
להשתמש בהן בשבת אי
לא. ובסופו פסקי ההלכה
ואמרו והלכתא צדיין
אסורין צדי צדין
מוחרין. ואית דמקשי עלה
ואמרו וכו' מאחז שנשפיק
הלכה כי הוצדוין אסורין
למה מתמיהו לכאן
בעירובין לימא קא סביר
רבנן צדיין אסורין
והוצדוין (דדמיין) [ודחורין]
אותה לפי הפירוק שפירקו
בסוף. ויש לי לפרק על זו
הקושיא ולומר כי זה
שאמרו בעירובין לימא
קסברי רבנן צדיין אסורין
אלו הדברים תחורין לעיקר
דביר רבנן, כל שהוא
משום שבות לא גורו (א)
עליו בין השמשות.
וכשהגיו' הדברים
לצדדים התמיהו ואמרו
לימא קא סביר רבנן צדיין
אסורין בין השמשות.
והדר דוחו כי בין
השמשות לא גורו רבנן
אלא על אילן גופו אבל
על צדיים [לא גורו] אלא
בשבת עצמה, אבל בבין
השמשות לא גורו.

(א) נכא על' גורו עליו
בשמי"ט.

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

לג.

עין משפט
גר מצוה

ס א מ"י פ"ד מהלכות
שבת הלכה ח סג
לפון סה טו"ע ז"ח סי'
שמה ספי' :

רבנו חננאל

ונתכוון לשבות בעיקרו,
ומאי למעלה ומאי למטה
דהדר וקף. אי הוי למטה
מעשרה טפחים עירובו
עירוב, למעלה מעשרה
טפחים אין עירובין]
עירוב והוא במקום אחד
ועירוב במקום (אחד)
[אחר]. ואמרינן והא אי
בני מיייתי ליה דרך עליו,
אפי' עליו על גופו של
פס', ובן עזאי דאמר
מהלך כעומד דמי, ויש
או' הא לא אפשר
דגרסינן בהמוציא תפילין
לימא תיהיו תיובתיה
דבא דאמר המעביר חפץ
מתחת ד' לטוף ד'
והצבור הך עליו כו', פי'
עליו על כפיפותו של אילן.
כשרבים מכתפין עליו,
כעומד דמי, ויש
גבי חובי. מאי רבי ומאי
רבנן, דתניא נתנו באילן
(אפילו) למעלה מעשרה
טפחים [אין] עירובו
עירוב למטה מעשרה
טפחים עירובו עירוב
ואסור לטלטלו, דברי
מקום השמור לטלטלו
אין עירובו עירוב. רבנן
אחייא, אי נימא אסופא
אונתו בכלכלה, נימא
רבנן סברי צדיין אסורין
ולשמשות בהן, שהכלכלה
ההלכה באילן בצידי
האילן היא, ואע"ג
דגרסינן בסוף שבת
והילכתא צדיין אסורין,
הני מילי בשבת עצמה
אבל בין השמשות לא
גורו בהו רבנן בצדיין
אסורא, אלא ארישא נתנו
על האילן עצמו, היכי
דמי אי דלית ביה רוחב
ד' טפחים, פחות מד'
טפחים מקום פטור הוא,
ואי דאית ביה ד' (אמות)
[טפחים] כו', ופירשה
רבנא וישיא] דאית ביה
ד' טפחים סיפא דלית
ביה ד' טפחים, וכלכלה
משלימתו לד' טפחים

דהדר וקף. וא"ת והכי חשיב למעלה מעשרה רה"י הא גדיים
צוקעין צו תחתיו ואפילו ר' יוסי צר' יהודה לא שרי אלא
צהרנן מחילות ו"ל דמיירי כגון סתמון תחת הזקיפה דלא מני בקעי
אי נמי כגון שיש גובה י' צאותו וזקיפה דחשיב רה"י אע"ג דגדיים
צוקעין כמו עגלות כדאמר בהורק

(שנת מט.) דהוי רה"י אע"ג דתחתיהן
הוי רה"י: **והא אי בעי מיייתי לה**
דרך עזיו. פ"ה דיכול לעלות צאלין
עד למעלה מעשרה וליטלו דהא כל
האילן מעשרה ולמעלה רה"י ויציאו
אלנו למקום שציתמו יש סדורים
שר"ל שגם האויר שהוא למעלה מי'
אפילו כנגד הנטייה שהיתה פחותה
מי' הוי רה"י ולא עלה זה על דעת
רש"י דלא הוי רה"י אלא כרמלית וכן
שפירש ויציאו למקום שציתמו אפי'
לומר דהיינו לעיקרו של אילן דהא
רה"י גמורה ואע"ג דד' אמותיו
חשיבין כרה"י היינו דוקא למהו הוא
ועירובו במקום אחד אצל להמיר
להציא שם מרה"י או לאסור מרה"י
סס לא חשיב רה"י דהא לית ליה
מחילות ולא חלק רשות ומשכחת ספי'
מכתפיים עליו על נטיית הנוף הנמוכה
מי' דהוי רה"י כדעולא וקיימא לן
צמושיט מרה"י לה"ר דרך אויר רה"י
אפילו למעלה מעשרה חייב דתמן

צהורק (שג 97 ד15) היו שתינה צדינות אמת הזורק פטור והמושיט
חייב שכן היתה עבודת הלויים נגדלה דלאו מושיט הוא אלא מעביר את
העירוב רשות חוץ לד' אמות וחייב אפילו זה כנגד זה כמל' צהורק
(שג 97 ד15) א"ר אלעזר המוציא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא
בני קהת ומקום עקירתו והנחמתו הוי רה"י וקשה אכתי אי צעי זריק ליה
עד נגד מקום השביתה דזורק פטור ור"י מפרש והא אי צעי מיייתי ליה
דרך עליו היינו שניחנו על הנטייה שהיא כרמלית וחזור ויציאו
לעיקרו של אילן שהוא מקום שציתמו ממש ומשני שצדדים מכתפין עליו
דשהתא לא מני מנח ליה על נטייה דהוי מוציא מרה"י לה"ר והואיל
ואי צעי זריק ליה עד נגד מקום השביתה ליכא למימר דכי זריק עד
נמי אכתי לא הוי עירוב אלא משום דד' אמות חשיב רה"י ועולה זה
לדיקע וכולי האי ודאי לא אמרינן הואיל אך קשה דאכתי משכחת לה
דאינו חייב כגון צוה עוקר וזה מניח (1) אי נמי דכי מני ליה עד מקום
הנטייה יניח על ידו או על כתפיו למעלה מי' דהא דמחייב צהורק
מעביר למעלה מעשרה היינו דוקא דלא נח למעלה מעשרה דהכי
מוקי לה היאה דפ"ק דשבת (דף ס:) גבי אסקופה דאם נטול ומתן שלשתן
פטורין ופריך נימא תהוי מיוצתא דרצב דאמר המעביר חפץ כו' ומשני
הסם לא נח הלא נח ונראה לי דבכל צדיו כיון דבקל יצא ליה איסור
דאורייתא אפילו רבי מורה דגורו עליו ציה הנמשות כדאמרינן לקמן
(דף לז:) גבי קנה דרכין דגור שמת יקטום: **אי דאית ביה ארבעה**
כי נתנו בכלכלה מאי הוי. דכיון דהאילן רשות היחיד הויה ליה כלכלה
חורר רה"י וצחורר רשות היחיד אין לחוש אם גדיים צוקעין צו:
ובכלכלה משלימתו א"ר. פירש"י אף על גב דבדראשו הוי ד'
לא הוי רה"י הואיל ואין תחתיו רוחב ד' ולא הוי רה"י
אלא אם כן הסחיל להיות רחב ארבעה בתוך ג' הסמוכין לארץ ולא
נראה דבשלהי פ' הורק (שבת 97 קה) אמר עמוד גובה י' ובדראשו רחב
ארבעה אס למטה (1) רוחב כותל שלשה זרק ונח על גביו חייב
כיון דרוחב שלשה לא בקעי גדיים זריך לומר צאין תחתיתו ג':
וכי

ונתכוון לשבות בעיקרו ומאי למעלה ומאי
למטה דהדר וקוף והא אי בעי מיייתי לה דרך
עליו כשרבים מכתפין עליו ובעולא (א) דאמר
עולא * עמוד תשעה ברשות הרבים ורבים
מכתפין עליו וזרק ונח על גביו חייב: מאי רבי
ומאי רבנן דתניא נתנו באילן למעלה מעשרה
טפחים אין עירובו עירוב ואסור ליטלו בתוך
שלשה מותר ליטלו נתנו בכלכלה ותלאו
באילן אפילו למעלה מעשרה טפחים עירובו
עירוב דברי רבי והכמים אומרים כל מקום
שאסור ליטלו אין עירובו עירוב וכה"כ
אהייא אסורין אלא ארישא האי אילן היכי
דמי אי דלית ביה ארבעה מקום פטור הוא ואי
דאית ביה ארבעה כי נתנו בכלכלה מאי הוי
אמר רבינא רישא דאית ביה ארבעה סיפא
דלית ביה ארבעה וכלכלה משלימתו לארבעה
ורבי

דד' אמותיו ועלות עד לדיקע רה"י (1) הרי יכול לעלות לאילן עד למעלה
מעשרה וליטלו דהא כל האילן מעשרה ולמעלה רה"י ומציאו למקום
שביתה: **כשרבים מכתפין**. על נטיית הנוף חוץ לד' אמותיו הנמוכה
מי' דהויה רה"י כדעולא וכל מיייתי ליה למעלה מעשרה דרך אריזה
של נטייה עובר צחורר רה"י וקיימא לן צמושיט מרשות היחיד לה"י
דרך אויר רה"י אפילו למעלה מי' חייב דתמן צפרק הזורק (שבת 97 ד15)
היו שתינה צדינות אמת הזורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודת
הלויים: **עמוד ע'**. דוקא נקט ט' כדאמר ביציאות השבת (שג 97 ד15)
מג' ארעא סמיכתא היא דדרסי לה רצים מג' עד ט' לא מדרס דרסי לה
מפני גובהה ולא כותפי מכתפי עלה מפני שנמוכה לכתף הלך לה
רה"י היא אלא כרמלית ט' חזיא לכתופי והוי רה"י עשרה רה"י:
וורק. מתחילת ארבע לטוף ד': ונח על גביו חייב. דהויה לה
עקירה והנחה מתחילת ד' לטוף ד' צרה"ר אבל אין רצים מכתפין
עליו אע"ג דזרק ד' אמות ברשות הרצים כיון דלא הויה הנחה צרה"ר
פטור: **למעלה מעשרה אין עירובו עירוב**. וכדלוקימנא ממתימין
צנתכוון לשבות בעיקרו ונפו נוטה חוץ לארבע אמות והדר וקף:
ואסור ליטלו. אפילו האי דלמטה מעשרה אסור ליטלו למחר שצבת
אס רעה לאוכולי משום דמשמשת צאלין ואפילו חייב קני ליה עירוב
צין השמשות דכיון דמשום אילן שבות דרבנן הוא לא גורו עליו צין
השמשות ואי הוי צעי למשקליה הויה שעתא מני שקיל. כל איסור
צבת ויו"ט דהוי מדרבנן קרי שבות: **צמור ג'**. הניח עירובו צאלין
למטה משלשה סמוך לקרקע: **מוסר ליטלו**. שצבת דכל למטה
משלשה אפילו צאלין לא גורו עליו דהוי כארעא סמיכתא והכי נמי
תמן צפרק צתרא (97 ד15): היו שרשי גבזהין מן הארץ ג' לא ישב
עליהן: **נתנו כלכלה כו' אפילו למעלה מעשרה עירובו עירוב**. לקמן
מפרש בשאין האילן רחב ד': **ואסור ליטלו לא גרסינן**. דאי גרסינן
אמאי מתמה לקמן אדרבנן ואמר לימא קא סביר רבנן צדיין אסורין
ואדרבי לא מתמה ומשום דקיימי רבנן עליה ואמרינן כל מקום שאסור
ליטלו כו' לפיכך נכתב בספריים (1) ואי גרסינן ליה טעמא משום דקסבר

צדיין אסורין: אינימא אסיפא. דקאמר רבי נתנו בכלכלה עירובו
שימוש אילן אין עירובו עירוב דגורו על השבות צין השמשות: נימא קסברי רבנן צדיין.
הוא שקיל לעירובו אפילו שצבת בכלכלה הוא דמשמשת שהוא יידי אילן ופולגתא היא צפ'
למי' מותר ואשתא נימא מהכא צדיין אסורין וניהוי הך מתמיהא סייעמא למאן דפקייה
לצדדים אסוריים: אלא ארישא. קיימי רבנן דקאמר רבי נתנו צאלין למטה מעשרה עירובו
עירובו ואסור ליטלו צין השמשות הוא ספק ואין עירובו עירוב: אי דלית ציה ארבעה.
מקום פטור הוא. לכל פחות מרוחב ד' ק"ל ציציאות השבת דלא הוי רשות צפני עצמו
וצטל אלל רה"י ואלל רה"י אס עומד ציניהן כדאמרינן (שג 97 ד15). עומד דאם
על האסקופה נוטל מן העני ונותן לו מעטל הבית ונותן לו ואפילו איסורא דרבנן
ליכא והכא כי נתנו למעלה מעשרה לאו צרה"י הוא ואמאי אין עירובו עירוב
הרי יכול ליטלו לרשות הרבים: ואי דאית ציה ד'. ומשום הדי קאסר ליה רישא
סיפא אמאי מהני ליה כלכלה הא רשות היחיד הוא ואסור: רישא דאית ציה ד'. ומשום
הכי למעלה מי' אין עירובו עירוב דהוא צרה"ר ועירובו צרה"י: סיפא דלית
ציה ד'. ומשום הדי לאו רה"י היא. וכלכלה דנקט משום דרבי סבר לה כו' יהודה
דאמר [ע"כ] עירוב המונח למעלה מי' לא הוי עירוב ואפילו נתכוון
לשבות למעלה אלא אי"כ מונח על גבי מקום ארבעה הלךך אי לא כלכלה
ליכא עירוב על גבי מקום ארבעה אלא כלכלה משלימתו לארבעה: